

יהלום חלופות

שגרת חשיבה לחקירת המתחים בתהליך קבלת החלטות

1. זהו זוג חלופות ברורות מאליהן.

בדרך כלל קיימים ביניהן מתחים או תוצאות מנוגדות, המקשים על ההחלטה. אם תבחרו אחת, תקבלו X, אולם תפסידו Y. אם תבחרו בשניה, תפסידו X אך תקבלו Y.

2. **צרו תרשים בצורת יהלום**, ורשמו בפינות הימנית והשמאלית אחת או שתיים מהתוצאות העיקריות (ה-Xים וה-Yים) המושכות לכיוונים מנוגדים.

3. **כעת אפשרו לתלמידים לעשות סיעור מוחות על 2-3 פתרונות בכל פינה של היהלום.** הפינה משמאל: ללכת עם ההשלכה הצפויה הזו. הפינה מימין- ללכת עם התוצאה הצפויה הזו. הפינה התחתונה- פשרה ביניהן. הפינה העליונה- פתרונות חכמים שמשלבים ניגודים בולטים ומפיקים משניהם את המיטב.

מטרה: איזה סוג חשיבה השגרה הזו מעודדת:

שגרה זו מעודדת חשיבה יצירתית. היא מסייעת בחקירת מצבים של קבלת החלטות, בהם תוצאות אפשריות מנוגדות מקשות על מציאת חלופה ממש טובה. היא מתמקדת בפתרון ניגודים. לעיתים, אך לא תמיד, קיימות חלופות שבאופן חלקי מקרבות בין הניגודים. כל זה קשור להבנה. השגרה מסייעת בהבנה של מצבי קבלת החלטות אפילו כאשר אינכם מקבלי ההחלטות האמיתיים.

יישום: מתי והיכן ניתן להשתמש בשגרה:

יהלום החלופות מסייע בקבלת החלטות אישית, או לקבלת החלטות בכיתה, כאשר גורמים שונים מושכים בחזקה בכיוונים מנוגדים. כמו כן, זו דרך שימושית לחקור ולהבין מצבים כאלה בחדשות, היסטוריה או ספרות, או מדיניות בתחומי המדע או הרפואה, וכו'. למשל: נשיא ארה"ב הארי טרומן בהחליטו להטיל פצצת אטום על נגסאקי והירושימה נאבק בהשלכות המנוגדות: להרוג אלפים רבים של יפנים אך לקצר את המלחמה, מול לאפשר למלחמה ולאבדות שהיא גורמת להמשיך. הוא בחר להשתמש בפצצה. אולם- אילו חלופות של פשרה היו שם? והאם היו חלופות שאולי יכלו לשלב בין הניגודים, ולסיים את המלחמה במהירות מבלי להרוג אלפי יפנים?

יוצאים לדרך: טיפים להתחלה ושימוש בשגרה:

זכרו, הפינות השמאלית והימנית של היהלום אינן חלופות בעצמן. הן הרווחים וההפסדים אשר מושכים בכיוונים מנוגדים. אתם כותבים לאחר מכן חלופות קרוב לפינה הימנית והשמאלית, שמתאימות לכיוון הזה או האחר. הפינה התחתונה מקבלת חלופות של פשרה, והפינה העליונה מקבלת כל חלופה שמשלבת באופן חלקי את הצדדים. במצבים רבים בכיתה המטרה היא להשתמש בחשיבה יצירתית על מנת להבין טוב יותר את המצב. שלב 3 הוא התוצאה הסופית, ובחירה סופית בין חלופית אינה חשובה בהכרח. אתם יכולים להחליט אם להמשיך לשגרת חשיבה אחרת לבחירה בין החלופות. או שתוכלו לערוך הצבעה מהירה בין החלופות הנבחרות. אם תרצו תוכלו לעשות זאת לפני שלב 3, על מנת להעשיר את הדיון בשלב 3.